

Alexandr Kuprin

Kadeti

Malá skupina důstojníků stála stranou kolem velitele praporu. Hovořili o vojínovi Bajguzinovi, nad kterým měl být dnes vykonán rozsudek plukovního soudu, Hlavní slovo měl rozložitý zrzavý důstojník v tlustém vojenském plášti s beránčím límcem.

Kabát měl svou historii a u pluku byl znám pod dvěma přezdívkami: "věčný hábit" a "bábinčina pelerína". Ale před majitelem pláště se nikdo o těch přezdívkách nezmínil, každý se bál jeho dlouhého, nevymáchaného jazyka. Jako obvykle hovořil vulgárně, s ukrajinským přízvukem, a široce gestikuloval - jeho pohyby nikdy neodpovídaly smyslu toho, o čem mluvil. Protivnou, nepřírozenou stavbou vět prozrazoval bývalého seminaristu.

„My jsme v semináři opravdu dostávali výprask. Chceš nebo nechceš, holenku, je tady sobota, kalhoty dolů! Tak nám to taky říkali - máš pravdu, chlapče, to víš - ale tamhle si lehni na lavici, a hotovo. Když jsi vinen, máš to jako trest, a když jsi nevinný, ber to jako výstrahu!"

„Tenhle asi dostane pořádný díl," prohodil velitel praporu, „na vojně jsou za krádež veliké tresty." Zrzavý důstojník se obrátil k veliteli praporu s námitkou, ale rozmyslel si to a mlčel. K veliteli přiběhl šikovatel a polohlasem ohlásil:

„Vaše Vysokoblahorodí, už toho Tatara vedou." Všichni se otočili. Živý čtverec se pohnul - bez jakéhokoli rozkazu - a znovu znehybněl. Důstojníci rychle vykročili k rotám - cestou si ještě zapínali rukavice.

Uprostřed ticha se ostře rozléhaly těžké kroky tří mužů.

Bajguzin kráčel mezi dvěma strážnými. Měl stále ten obrovský kabát, na zádech zalátaný ústřížky různých odstínů.

Rukávy mu visely až ke kolenům. Okraje čepice, kterou měl naraženou na hlavě, mu vpředu spadaly až na kokardu, kdežto vzadu trčely do výšky, a tak Bajguzin působil ještě ubožejším dojmem. Maličký, přihrblý zločinec vypadal prapodivně, když se zastavil mezi dvěma strážnými uprostřed čtyř set ozbrojených lidí.

Od chvíle, kdy se podporučík Kozlovskij dočetl v rozkaze o tělesném trestu, který Bajguzina očekává, zmocnily se ho zmatené a velmi smíšené pocity. Nepodařilo se mu nic, protože hned druhý den velitelství kvapně vymáhalo protokol. Sice si vzpomněl na slovo, které Tatarovi dal, a obrátil se k veliteli roty o radu, ale byl hrubě odbyt. Velitel se nejdřív podívil, potom se rozchechtal, a když postřehl, jak roste rozčilení jeho podřízeného, promluvil o nějaké nepodstatné věci, aby odpoutal jeho pozornost. Teď si Kozlovskij sice nepřipadal jako zrádce, ale měl dojem, že to přiznání vytáhl z Bajguzina úskokem. Nejdřív ho rozrušil vzpomínkami na domova na matku, a vzápětí ho zaskočil...

Poslouchal zrzavého důstojníka a ještě víc než jindy se mu protivily jeho odporné, špinavé vousy, těžkopádná, ohroublá postava, umaštěné chomáče vlasů, které mu trčely vzadu

pod čepicí. Ten se zřejmě bude kochat podívanou, za kterou Kozlovskij rovněž cítil odpovědnost.

Velitel praporu vystoupil doprostřed prostranství a obrácen zády k Bajguzinovi, ostře zavelel:

"Po-zór! K počtěě ..."

Kozlovskij vytáhl z pochvy šavli do poloviny, zachvěl se, jako by po něm přejel mráz, a pak už se bezustání třásl nervozitou. Velitel praporu přeběhl očima útvar a vykřikl:

„...zbraň!"

Čtverec se pohnul, pušky dvakrát zřetelně cvakly a vojáci ztuhli.

„Pobočníku, přečtete rozsudek plukovního soudu!" pronesl velitel pevným, jasným hlasem.

Pobočník vystoupil doprostřed. Vůbec neuměl jezdit na koni, ale napodoboval chůzi jízdních důstojníků - kolébal se a při každém kroku nakláněl trup kupředu.

Četl nesrozumitelně a zbytečně roztahoval slova.

„Plukovní soud pěšího pluku, složený z předsedy, podplukovníka N. a členů..." Bajguzin stál přihrble mezi oběma strážnými a jen zřídka přelétl lhostejným pohledem řady vojáků. Bylo vidět, že nevnímá ani slovo z toho, co pobočník čte, a že si asi sotva uvědomuje, zač bude potrestán. Jen jednou se pohnul, popotáhl a utřel si nos rukávem.

Kozlovskij také nesledoval rozsudek, ale náhle sebou škulbl, protože zaslechl své jméno. To bylo na místě, kde se hovořilo o výsledcích. Zmocnil se ho dojem, že k němu všichni otočili hlavy a znovu se odvrátili. Srdce se mu polekaně rozbušilo. Ale to se mu jen zdálo, protože příjmení zaslechl pouze on, nikdo jiný - všichni dál lhostejně naslouchali, jak pobočník jednotvárně vyštěkává slova. Protokol končil tím, že se Bajguzin odsuzuje ke stovec ran pruty.

Velitel praporu dal povel "k noze zbraň" a kývl hlavou na doktora, který bojácně, tázavě vykukoval z řady. Byl to mladý, vážný muž a takové exekuce se zúčastnil poprvé v životě. Před stovkami očí, které se na něho upíraly, si připadal jako svázaný. Nemotorně vyšel z útvaru - byl bledý a spodní čelist se mu nervózně třásla. Tatar hned nepochopil, co se na něm chce, a teprve když mu to šikovatel ještě jednou zopakoval a navíc ukázal gestem, co má udělat, zvolna, nemotornými pohyby si rozepnul kabát a uniformu. Doktor se vyhýbal jeho pohledu, když se štítivým, vyděšeným výrazem vyšedoval srdce a tep, a pak nechápavě pokrčil rameny. Nepostřehl ani nejmenší známku rozčilení, které je v takových případech běžné. Bajguzin zřejmě vůbec nechápal, co s ním chtějí udělat, anebo na jeho nevzdělaný mozek a pevné nervy nepůsobil ani stud, ani strach.

Lékař pošeptal několik slov veliteli praporu a rychle, stejně neobratným krokem se vrátil do útvaru. K Bajguzinovi přiskočilo asi pět vojáků. Jeden z nich, bubeník, se postavil opodál, zvedl pravou ruku s paličkou a vyčkávavě se zadíval na velitele.

Tatar si svlékal kabát, ale dělal to tak pomalu, že mu vojáci museli pomáhat. Chvilí váhal, nevěděl, co s kabátem provést, nakonec ho pečlivě složil na zem a začal se svlékat. Měl velmi snědé a překvapivě vychrtlé tělo. Kozlovskému se kmitla hlavou myšlenka, že Bajguzinovi je asi hodně zima, a roztřásl se ještě víc.

Bajguzin stál bez hnutí. Vojáci, kteří mu pomáhali se svlékáním, mu teď ukázali, aby si lehl. Zvolna a nešikovně si klekl, opřen rukama o zem, a pak si lehl na prostřený plášť. Jeden voják k němu přisedl na bobek a přidržel mu hlavu, druhý mu sedl na nohy. Třetí - to byl poddůstojník, stál stranou, aby mohl počítat rány, a Kozlovskij si teprve teď všiml, že

u nohou zbývajících dvou, kteří stáli po stranách vedle Bajguzina, leží svazky pružných červených prutů.

Velitel praporu kývl hlavou a bubeník hlučně, prudce zabušil paličkami. Dva vojáci, kteří stáli vedle Bajguzina, se po sobě nerozhodně podívali. Ani jeden nechtěl udeřit první. Poddůstojník k nim přistoupil a něco jim řekl...

Muž, který stál po pravé straně, stiskl zuby, s krutým výrazem zvedl pruty a stejně rychle, lehce nakloněn vpřed, je spustil. Kozlovskij uslyšel švihnutí, tlumený úder a hlas poddůstojníka, který vykřikl: „Jedna!“ Tatar slabě vyjel, jako by se polekal. Poddůstojník zavelel: „Dva!“ Voják vlevo se stejně rychle rozmáchl pruty a předklonil se. Tatar znovu vyjel, ale tentokrát hlasitěji - z jeho výkřiku znělo utrpení mladého trýzněného těla. Kozlovskij se podíval na vojáky, kteří stáli po jeho boku.

Jednotvárné šedé obličejy byly stejně nehybné a neúčastné jako jindy. Ani soucit, ani zvědavost - z těch kamenných obličejů se nedalo vyčíst nic. Podporučík se celou tu dobu chvěl zimou a rozčilením. Bajguzinovy výkřiky nebyly tím, co ho trápilo nejvíc, nebylo to ani vědomí, že také on sám je spoluúčasten na trestu - nejvíc ho skličovalo právě to, že Tatar si zřejmě vůbec není vědom své viny a ani pořádně neví, proč ho vlastně bijou. Už doma jistě slyšel, že vojna je hrozná, a tak předem očekával přísnost a nespravedlnost. Po drsném přivítání u roty učinil první pokus - zběhl, chtěl se vrátit domů. Chytili ho a posadili za mříže. Potom ukradl holínky. Z jakých důvodů, nač je potřeboval, to by jistě nedokázal vysvětlit ani svým nejbližším. A Kozlovskij by se jistě tak netrápil, kdyby věděl, že trest je vykonáván na vypočítavém, vědomém zloději nebo snad i na nevinném člověku, ale na takovém, který si uvědomuje hanbu veřejného potrestání.

Sto ran bylo odpočítáno, buben se odmlčel a kolem Bajguzina znovu pobíhali stejní vojáci. Když Tatar vstal a neobratně si začal zapínat kabát, setkal se očima s Kozlovským, a podporučík v tom pohledu znovu vycítil, že mezi ním a Bajguzinem existuje zvláštní niterné spojení.

Čtverec se dal do pohybu, zvolna se rozpadal. Důstojníci kráčeli společně ke kasárenským vratům.

Prosím vás," spustil zrzavý důstojník a rukama dělal zbytečně široká, rozmáchlá gesta, „tohle byl nějaký nářez?! U nás v semináři se pruty máčely do octa... Kdybyste mi dali do rukou toho Tatara, já bych mu to vykreslil za ty boty! To nebyl nářez, to bylo šimrání!"

*

Ale i tady, po boku drsné, čestné kolegiality umožňovala "gymnaziální" morálka neuvěřitelné skoky, neboť dovolovala, ba dokonce podporovala každý druh krádeže - pokud okradeným byl vychovatel. Samozřejmě, že chovanci nejčastěji kradli potraviny ze skříněk na chodbách důstojnických bytů. Zpravidla urazili visací zámek a sebrali víno nebo likéry.

Kromě majetkových práv měl "druhák" také právo na "život" mláďat, čili v kteroukoli dobu denní či noční jim mohl udělat z obličejů "citron" nebo "sekanou", nakrmit je "lepenicemi" a "oříšky", "ukázat jim Moskvu" nebo "poslat k doktorovi Achichouvej", "udělat z nich sáně", "vymáčknout jim duši z těla" a podobně.

Zelenáč se naopak zavazoval, že všechno bude snášet trpělivě a pokud možná uctivě a nebude hlasitým křikem upoutávat pozornost vychovatelů. Když mazák splnil výše uvedený program zábavných úkonů, zpravidla se zeptal:

„Tak co, jehně, smrt nebo život?“ A když uslyšel, že jehně stojí víc o život než o smrt, milostivě mu dovolil, aby se vzdálil.

Každý nováček byl zpravidla společným majetkem druhé třídy, ale bývaly i výjimky, kdy se některý vypráskaný mazák "odvazník" zmocnil obzvláště "zazobaného" jehněte a vzal si je jako obrok. Zpočátku všemožně projevovat nováčkovi své sympatie, procházel se s ním, objímal ho kolem ramen a sliboval mu svou velkomyslnou ochranu.

„Ubližuje ti někdo, hochu?“ ptal se starostlivě.

„A víš co? Budeme spolu kamarádit, ano? . . . Moc se mi zamlouváš, od první chvíle, co jsem tě uviděl..“

„Tak ano. To budu moc rád,“ radostně souhlasí zelenáč.

„Budem spolu kamarádit a budem se spolu dělit, ano?“

„Ano, ano,“ jásal nováček. „To bude ohromné!“ Noví přátelé si podali ruce a ten, kdo byl nejbliž a komu ve stručnosti pověděli, oč jde; je "rozvedl"; formálně tak zpečetil jejich vzájemnou dohodu.

Ovšem toto přátelství vůbec nevyžadovalo, aby mazák okamžitě přinesl "zelenáčovi" přesnou polovinu z pirohu nebo ze švestek, které ukořistil - mladý podílník nedostal z tohoto lupu ani drobeček. Ovšem jakmile on sám přinesl z domova balíček s jídlem, sebral mu přinejmenším sedm osmin jeho starší druh, pro kterého to byl jakýsi stálý příjem. Tytéž věci sice mohl z nováčka "vyklepat" první druhák, který by ho potkal, ale autorita tělesné síly byla v gymnáziu tak značná, že se jí každý beze slova podřídil. Všeobecně uznávaný kult pěsti velmi přesně rozdělával osazenstvo gymnázia na "utlačovatele" a na "utlačované", a nejzřetelnější to bylo právě u nižšího ročníku, kde se z generace na generaci dědila neochvějná tradice. Ale jak mezi utlačovateli, tak mezi utlačovanými existovali daleko jemnější a složitější kategorie.

Nad slabším se druhák mohl nejen "vytahovat", ale také "kruťasit", a Bulanin velice brzy rozeznal rozdíl mezi oběma způsoby.

"Vejtaha" zřídka kdy zmlátil nováčka ze zlosti nebo z kořistnictví, a ještě vzácněji mu něco sebral, ale dělalo mu dobře, když se před ním zelenáči třásli.

„Hej, mladý muži, slyšíš! Mladíku, buď tak hodný!“ zavolá třeba na nováčka, který za dlouhého podzimního večera bez cíle bloumá sálem a smutně nakukuje opocnými okny do studené, neproniknutelné tmy.

Nováček sebou trhne, otočí se, dojde k statnému druhákovi a mlčky se zastaví dva kroky před ním.

„Chtěl bys oříšky, jehně?“ zeptá se vejtaha.

Nováček mlčí. Je mu jasné, že tyhle oříšky budou zcela určitě nestravitelné.

„Co koukáš s hubou dokořán? Ať ti tam nevletí kráva. Ptám se tě, jestli chceš oříšky?“
„Já - Já nevím ... koktá zelenáč.“

„Když nevíš, tak to musíme zkusit... Pěkně drž! Jeden ořech, druhý ořech, třetí, čtvrtý. . .“
Vejtaha důkladně buší prvňákovi do čela tak dlouho, dokud tomu chodákovi nevyhrknou slzy z očí.

„Máš dost? Chutnaly ti? Nechceš si teď zahrát na housle, abys ty ořechy líp strávil?“
Tentokrát ani nečeká na souhlas, uchopí poslední články zelenáčových prstů a jeden po druhém silně zmáčkne, až se oběť zašklebí a zakvičí bolestí.

„To jsou pěkné housle,“ řekne pak, když konečně pustí nováčkovu ruku.

„Dej si na ně pozor, chlapče, to jsou moc drahé housle...“ Ale "vejtaha" tohle všechno "nedělá naplno" a ze zlé vůle, protože vzápětí se dobrácky zeptá:

„Poslouchej, kluku, znáš nějaký povídání?“

„Cože?“ vyjeveně se ptá zelenáč.

„No povídání... Umiš něco vyprávět? No - třeba o loupežnících a o válce. . . o divoších nebo tak - to je taky pěkný povídání. . .“ Vzápětí si "vejtaha" lehne do okna, zavře oči a nováček svému náhodnému vládcovi vykládá a vykládá, co přečetl, nebo si z vlastní hlavy vymýšlí nějaké pozoruhodné příběhy. Sotva se odmlčí, ospalým hlasem se ho "velitel" zeptá:

"A jak to bylo dál?" Pro prvňáky (s výjimkou těch, kdo opakovali, protože těm nikdo neubližoval, a dokonce - to bylo jako vzpomínka na předchozí rok - směli vstupovat do třídy druháků) byli daleko strašnějším přízrakem "kruťasové". Bylo jich mnohem méně než "vejtahů", ale škody nadělali nesrovnatelně víc. Když "cepovali" nějakého zelenáče nebo slabého spolužáka, nedělali to z nudy jako vejtaha, ale vědomě, záměrně, z pomstychtivosti, ze ziskuchtivosti nebo z jiných osobních důvodů, s obličejem zkřiveným zlostí a s veškerou krutostí malého tyрана.

Někdy týrali nováčka celé hodiny, jen aby z něho "vymáčkli" poslední zbytky pamlsků, které uchránil po posledním přepadu a ukryl v nějakém spolehlivém koutku. Jejich žerty byly vždycky kruté a vždycky byly korunovány modřinou na čele oběti nebo proudem krve z nováčkovy nosu.

"Solidňáci" vlastně nebyli utlačovatelé v pravém smyslu slova, ale k nováčkům se přece jen vždycky chovali se záměrnou urážlivostí a pohrdáním. Když se některý "solidňák" srazil někde v chodbě nebo na schodech s utíkajícím nováčkem, opatrně ho dvěma prsty uchopil za rukáv a se Štítivým výrazem řekl:

"Tak co stojíš, hochu? Suň se dál, suň se dál. . ." A za jeho zády ještě prohodil oblíbenou průpovídku "solidňáků":

"Hloupí, tupí, málo zralí, když je v mládí neřezali!" A jen v krajním případě, když se doopravdy rozčilil, poznamenal zlostně:

"Taková klukovina! Já vám oškubu uši, mladý muži!" Ještě mnohem víc prvňáky přezírali tak zvaní "siláci".

*

Siláci, které uznával celý ročník, siláci doslova patentovaní. Bylo pod jejich důstojnost, aby se vytahovali nebo dokonce "kruťasili". Žádné pamlsky prvňákům nebrali, spokojili se dobrovolnými dary - to byla daň, znamení úcty a obdivu.

Každé oddělení mělo svého prvního siláka, druhého siláka, třetího siláka a tak dále. Ale mezi siláky se počítala jen první desítka. Potom následovali siláci každého ročníku, a každoročně existoval veliký, bohorovný, nepřekonatelný, zbožňovaný, nejprvnější silák z

celého gymnázia. Kolem jeho osobnosti se vznášela legenda. Zvedal strašlivá závaží, přemohl tři dozorce najednou, ohýbal podkovy. Chlapci z nejnížšího ročníku na něho při procházce zírali s ústy dokořán jako na modlu.

Jestliže chtěl žák postoupit mezi stupínek siláků, volil jediný osvědčený prostředek - rvačku. A tak Bulanin často psával při vyučování lístečky, které putovaly třídou na určenou adresu:

„Kozlove, jsi mizera! Po Burkenovi přijď, budem se prát.“

Rvačky se zpravidla odbyvaly na záchodě. Přítomno bylo celé oddělení. Zápasníci si někdy převazovali zápěstí provazem, aby se jim pěst nalila krví a byla těžší. Pečlivě se dodržovala následující pravidla: nesměla se dávat "stolička", kdo ležel na zemi, nesměl být udeřen, soupeř se nesměl "věšet", chytat druhého za vlasy, strkat hlavu do soupeřova podpaží, zakrývat si obličej rukávem. Svědci dohlíželi na to, aby rvačka probíhala regulérně. Rozhodovali také; kdo vyhrál. Ke cti budiž řečeno, že tyhle rvačky se neodbyvaly ze zlosti, neprovázela je žádná zloba, a když si Bulanin a Kozlov u jednoho umyvadla opláchli rozbité nosy, klidně spolu za pár minut hráli "knoflíky" nebo střídavě jezdili jeden na druhém jako na koni. Ale pro podobné rvačky existovalo ještě jedno přísné pravidlo. Pokud třeba takový patnáctý silák v pořadí přemohl desátého, musel postupně podstoupit rvačku se čtrnáctým, třináctým, dvanáctým a jedenáctým. A bývalý desátý prodělával totéž, jenže v opačném pořadí.

Ředitel Karaulovovi zatrhnul vycházky až do vánoc. Možná že mu vezmou i nárameníky ... " Selskij se otočil, ale Bulanin ho zastavil ještě jednou:

„Selskij, počkej ještě... Poslouchej, a bude ho to hodně bolet, když ho - když ho přikrejou?“ zeptal se s utrpením v očích.

„No, to víš že jo ... Aspoň už si po druhý netroufne někoho udat... Zítra jistě půjde do lazaretu. Heleď, Bulánku, ty koukej mlčet, nebo jestli něco vyplekneš, zle se ti povede. Jasný?“

U večeře seděli žáci různých oddělení jako obvykle u různých stolů. Bulanin viděl ze svého místa Sysojevovi do obličeje, viděl Sysojevovy dlouhé, štíhlé prsty, kterými nervozně drobil veku. Červené skvrny na tvářích se rýsovaly nápadněji, oči měl sklopené, pravý koutek se mu chvílemi křečovitě škubal. Jestlipak to ví? Tuší vůbec něco? Myslel si Bulanin a nebyl s to odtrhnout vylekané oči od Sysojeva. Jak mu bude dnes v noci? A co zítra ráno? Zmocnila se ho nesnesitelná, dychtivá zvědavost. Bolestně zatoužil dovědět se v šechno, naprosto všechno, co se teď děje v Sysojevově duši. Sysojev mu připadal jako nějaká nevšední, podivuhodná bytost. Zatužil po tom, aby se s ním nějak ztotožnil, aby pronikl do jeho srdce, aby splynul s jeho pocity a myšlenkami.

Sysojev vycítil Bulaninův upřený pohled a zvedl hlavu.

Setkal se s Bulaninovým očima, a Bulanin v téže vteřině pochopil, že Sysojev to ví, že ví, co se na něho dnes večer chystá, ví dokonce i to, že se to také Bulanin dozvěděl, ví dokonce i to, co se teď děje v Bulaninově nitru.

Rty se mu zachvěly v náznaku podivného, smutného a vlídného úsměvu - jako by odpovídal Bulaninovu dlouhému pohledu - a pak znovu s bolestným, unaveným výrazem sklopil řasy.

Po večerní modlitbě nikdo v ložnici nižších tříd nepobíhal, neječel jako jindy, nesmál se. Kolem jedenácté se rozhostil klid. Strýček Vasja naposled prošel ložnicemi a odešel do místnosti pro služby. Hned za ním se chodbou propířil bosý chlapec jen v košili, hlavu zahalenou v blůze. Bulanin si domyslel, že to je "strážný". Za pět minut se strážný opravdu vrátil, a aniž stáhl blůzu z hlavy, dlouze hvízdal. V části ložnice, kde spali druháci,

se v té chvíli ozval zvuk, který Bulanin okamžitě poznal. Někdo stáhl závěsnou lampu dolů a pak ji prudce postrčil do výšky, aby zhasla. V ložnici se setmělo ještě víc.

Bulanin napínal sluch, ale nerozeznal nic než oddechování spících sousedů a prudký, rychlý tlukot vlastního srdce. Chvílemi mu připadalo, že slyší pomalé, plíživé kroky bosých nohou. Zadržoval dech. V rozčilení měl opravdu dojem, že zprava, zleva i za zdí se přikrádají bosé nohy, a srdce se mu rozbušilo ještě hlasitěji, ještě neklidněji. V hrůzném tichu se náhle rozlehl Sysojevův přerývaný výkřik. Zněla v něm bázeň, tesknota i nenávisť.

“Kdo je to? Já tě vidím. . . Já tě vidím! Proč se schováváš?” Bulanin usedl na posteli a se strachem zíral do tmy.

Přemáhal se, ale z hrůzy mu začaly cvakat zuby.

„Nech mě!” pronikavě vykřikl Sysojev. „Nech mě! Nech...”

Křik rázem ztichl, přešel v tiché zasténání. Dali mu polštář, blesklo Bulaninovi hlavou. Pak bylo slyšet přiškrcené zvuky krutého, mlčelivého zápasu, těžké oddechování, pleskání bosých nohou a rychlé, tlumené krupobití ran.

Bulanin nebyl s to odhadnout, kolik času uplynulo, zda minuta nebo půl hodiny. Znovu se ozvalo zahvzdání "strážného". Po parketách zapleskaly zmateně prchající bosé nohy, někdo povalil židličku, někdo zavadilo postel, a znovu se rozhostilo ticho.

Bulanin zaslechl slabé, táhlé sténání. Sysojev už nemohl křičet.

Selskij měl pravdu. Hned druhého dne byl Sysojev přepraven do lazaretu a za měsíc ho příbuzní z gymnázia odhlásili. Bulanina překvapilo, že Sysojev nevyužil práva poslední msty, když definitivně opouštěl gymnázium, a nikomu se ani slovem nezmínil, co se s ním té strašlivé noci dělo. Podněcovatelé by určitě byli přinejmenším vysekáni pruty. Také v tomto mlčení viděl Bulanin nějaké záhadné tajemství, které ho při večeři k Sysojevovi tak přitahovalo.

